

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VIII. (a) Alexander III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

CAPUT VIII.

(a) Alexander III.

AD hæc præsentibus innotescat, quod clerici de mobilibus, quæ per Ecclesiam sunt adepti, de jure testari non possunt. Viventes tamen, & sui compotes, moderate valent aliqua de bonis ipsis, non ratione testamenti, sed elemosynæ intuitu erogare in ægritudine constituti.

NOTÆ

(a) Alexander III. ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 5. ubi additur pars capituli tua nos: & post Concilium Lateranense part. 29. capite 8. legitur *Cenomanensi*. Unde cognoscitur in præsentem referri partem textus in cap. 1. de clericis peregrinis, ubi inscriptionem expoluit.

COMMENTARIUM.

Difficilis admodum profectò est præfens Alexandri constitutio, dum clericis prohibet testamentum facere ex bonis in viuitu Ecclesie acquisitis; donare autem etiam in ægritudine modicas res permittit; nam primò talis constitutio ut invida tollenda est; siquidem permittit viventibus donare morientibus autem donandi facultatem adimit. Ideo enim lex Furia Caninia sublata fuit in l. unic. C. de lege Furia toll. §. unic. Infrons. eodem tit. quia permittebat in vita totam ferorum familiam manumittere, morientibus verò eam licentiam adimebat, ut referunt Panciroli lib. 2. variat. cap. 8. Olanus lib. 2. paralip. cap. 10. Antonius Augustinus de legibus. Circa quod caput 1. legis Caninæ notandi sunt textus in l. testamentum §. 1. ff. de manumiss. testam. l. Papiantus §. 4. quarta ff. de iustit. l. potestatis 215. ff. de v. s. l. si quis 37. ff. de condit. & demonstr. l. si quis 31. ff. de legat. 2. l. 3. §. planè, ff. de legit. int. l. 69. §. rogo ff. de legat. 3. l. final. ff. de rebus dubiis, l. 56. §. 3. ff. ad leg. Falcidiam. Deinde nam aut in præfenti agitur de donatione mortis causa; aut de donatione inter vivos. Si de donatione mortis causa, falsa est constitutio, cum ille possit donare causâ mortis, qui & testamentum facere valet; l. tam is 25. §. 1. ff. de donat. caus. mort. l. 1. §. 1. ff. de iustit. & ration. ergo si clericis non licet testamentum facere de bonis intuitu Ecclesie acquisitis, nec donare causâ mortis illis licebit. Accedit, nam aliâ aperta fraus fieret sacris canonibus, in quibus testamentum illis facere prohibetur, si in ægritudine possent donare ea bona, quæ in testamento non possunt relinquere; quam ob rationem constitutionem textus in cap. quamquam, §. ultim. de usuris, lib. 6. ad donationem causâ mortis protrahunt Glossa ibi, verbo aliter, Matienzo in l. 1. titul. 10. gloss. 2. lib. 5. Recopil. Fachineus lib. 5. controu. cap. 62. Gratianus rom. 1. discept. cap. 79. numero 12. Faber de error. deced. 43. error. 8. ideoque ne fraus fieret legibus Iulii caducariis, Senatus-consulto, cuius mentio fit in l. Senatus 25. ff. de donat. caus. mort. cautum fuit, ut omnes donationes causâ mortis ad exemplum legatorum caperentur: quod etiam ex identitate rationis ad alios casus

protractum fuit in l. Marcellus 15. §. ultim. l. & si debitor 17. l. illud 37. ff. de donat. caus. mort. l. cum hi 8. §. 1. ff. de transact. l. circa 66. §. securi §. ff. ad leg. Falcid. l. 1. §. 1. ff. si quid in fraud. patroni, l. 1. §. in mortis, ff. si cui plus quam per legem, l. & fideicommissum 87. ff. de legat. 3. l. unic. §. ultim. C. de caducis tollend. l. ut heredibus 50. in princip. ff. de legat. 2. junct. l. et cui 10. ff. de donat. causâ mortis, l. qua sub conditione 8. §. & in mortis, ff. de condit. infr. Igitur si prohibiturum est clericis legare bona intuitu Ecclesie acquisita; nec donare causâ mortis illis licebit. Si de donatione inter vivos accipiatur Alexander in præfenti, frustra adjicitur taxativa illa, moderate; nam cum clerici veri domini sint fructuum suorum beneficiorum, liberè illos donare poterunt, cum donatio effectus sit domini, l. sed est 25 §. consuluit ff. de petis. heredit. l. in re mandata, C. mandati.

Cui difficultati ut satisfaciamus, præfentemque textum exponamus, sciendum est, retentâ opinionem quam probavi in antecedenti, videlicet Episcopos, Canonicos, ceterosque beneficiarios verè dominos esse fructuum suorum beneficiorum, posseque eos ad libitum inter vivos donare absque eo, quod teneantur ad restitutionem: quod etiam resolvunt Covar. in cap. cum in officio 7. numero 12. hoc titul. Diana p. 8. tract. 6. resol. 13. Pater Molina de iustitia tract. 2. disp. 144. & sic quotidie in controversiis forensibus pronunciant pro donatariis Episcoporum, tradunt Molina lib. 2. de primog. cap. 10. numero 4. & ibi addentes, Solorzanus tom. 2. de iure Indiar. lib. 3. cap. 20. numero 4. Noguero alleg. 26. numero 214. Barbosa alleg. 114. fusè Retes de donat. cap. 12. per totum: peccare tamen lethaliter huiusmodi Ecclesie Prælatos ita profusè donantes, ut docuerunt PP. Concilii Trident. sess. 25. de reform. cap. 1. propter obligationem charitatis, quâ strictius ipsi tenentur potius quam laici omnia superflua in pauperes erogare. D. Thomas 2. 2. quest. 284. artic. 7. Unde licet sententia Navarri, quatenus ad restitutionem eos teneri docuit, communiter rejiciatur; quatenus tamen docet eos peccare lethaliter, nimis fusè sine causa donantes, communiter amplectitur, ut testantur Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 4. difficult. 2. per tot. Barbosa dict. alleg. 114. Solorzanus ubi supra, numero 22. Et licet quoad Episcopos religiosos contrarium tenuerit Abulensis in cap. 30. Numer. quest. 109. Sarm. de reddit. 1. part. in defens. monit. 11. num. 2. idem tamen circa donationes factas ab Episcopis religiosis, ac factas à secularibus, docuerunt Navarrus de reddit. quest. 1. monit. 8. & quest. 3. monit. 25. Soto lib. 7. de iustitia, q. 4. artic. 2. & lib. 10. quest. 5. artic. 7. Redoanus de spoliis cleric. questio. 3. §. Et ex his, numero 16. Rodriguez

Rodriguez tom. 2. q. 99. regul. quest. 58. artic. 8. Sa verbo Episcopus. numero 11. Azor tom. 1. instit. lib. 12. cap. 7. Sola in Episc. relig. num. 26. D. Josephus de Retes de donat. cap. 12. num. 34. Circa donationes autem mortis causâ, licet jure communi inspecto idem procederet in Episcopis, ac in cæteris beneficiariis, videlicet eos omnes causâ mortis donare non posse, ex eo quia ubi alicui prohibetur testamentum facere, & in eo de certis bonis disponere, ne præjudicium fiat illis, ad quos similia bona post mortem ejus perventura erant, etiam donare causâ mortis prohibetur, ut contingit in præjudicium fisci, quibus negatur testamenti factio activa; & ita quia æqualis prohibitionis ratio militat, utrumque simul, testari videlicet, & donare causâ mortis illis prohibetur, l. 1. §. 1. ff. de tutel. & ration. l. filius 7. §. ultim. ff. de donat. causâ mort. l. discretis 10. C. qui testam. docent Fachineus lib. 5. controu. cap. 25. Osualdus lib. 14. Donel. cap. 33. littera G. Merillus lib. 6. obs. cap. 7. pluribus relatis Arias à Mesa lib. 2. variar. cap. 39. Unde filiusfamilias, cui ideo testari prohibetur, quia familiam non habet, ut explicat D. Josephus de Retes lib. 1. opuscul. cap. 22. numero 8 ex consensu tamen patris potest donare. Hodie tamen cum ex consuetudine generali. quam illustrabimus infra in cap. relatum, clerici de omnibus bonis disponere possint, quocumque modo ea donare causâ mortis valebunt; Episcopi verò, quia testamentum facere nequeunt, ne donare causâ mortis poterunt. Deinde supponendum est, in præsentis textu Alexandrum agere de donatione inter vivos factâ; nam licet referat in ægritudine eam factam fuisse, non ideo talis donatio appellatur mortis causâ; tunc enim donatur causâ mortis, cum in mortis casum, seu eventum res datur; ita ut in ejus defectum res donata redeat ad dominium donatoris. In summa cum donator magis vult sibi habere rem donatam, quam donatarius, & magis, ut eveniente casu mortis, potius donatarius habeat, quam hæres, l. 1. l. Senatus 25. §. 1. ff. de donat. causâ mort. l. 1. C. eod. tit. princip. Instit. de donat. ubi plura Institutiarii: latè docent Hermosilla in l. 2. tit. 4. partit. 5. gloss. 1. Donellus lib. 14. comment. cap. 33. Faber de error. decad. 43. cum pluribus sequentibus, & lib. 7. conjec. cap. 20. Cujacius lib. 17. Juliani, in l. si alienam 13. §. Marcellus, de donat. inter, & tract. 2. ad Afric. in l. in mortis 22. ff. eod. tit. & lib. 3. obs. cap. 17. & lib. 20. cap. 6. & lib. 10. cap. 18. Fachineus lib. 5. controu. cap. 22. Gentilis de donat. inter lib. 2. cap. 33. & lib. 3. cap. 34. cum sequent. Duarenus ad titulum de donat. cap. 1. D. Mathias Guerra in l. ubi ita donatur, ff. de donat. causâ mort. In qua juris parte de donatione causâ mortis observandi sunt textus in l. 4. l. sed si vir, §. quod legaturus, l. si vir 52. §. ultim. ff. de donat. inter, l. 9. §. ultimo, l. 10. l. 11. l. cum hic 32. §. si maritus, ff. eodem, l. 3. in princip. vers. Julianus, ff. de liberat. legat. l. 3. l. 20. ff. de legat. prestand. l. nam si 17. ff. de condiç. indeb. juncto Costa lib. 1. select. cap. 18. l. licet, C. de pactis, jun-

cto Pinello lib. 1. select. cap. 10. numero 43. l. cum pater 77. §. Marzio, ff. de legat. 2. cum ipso Pinello lib. 1. select. cap. 6. num. 32. l. si quid in fraudem patron. juncto Cujacio tract. 1. ad Afric. in l. 46. ff. eod. tit. l. 3. §. si debita, l. 8. §. sed & si mortis, ff. de bonis libert. l. servus 76. ff. de hæred. instit. l. mortis 15. ff. de manumiss. l. 24. §. pater, ff. de adimend. legat. l. 5. §. qui mortis, ff. de his quibus ut indign. Unde licet tempore ægritudinis fiat donatio, si tamen non in mortis eventum fiat, non mortis causâ, sed inter vivos appellatur, & talis præsumitur: textus singularis in l. Seja, §. ultim. ff. de donat. causâ mort. docent Covar. in præsentis rubric. 3. p. num. 36. Julius Clarus §. donasse, quest. 4. num. 3. Petrus Barbosa in l. que dotis, à num. 85 ff. solut. matrim.

Quibus ita animadvertis, non obstat dubitandi ratio supra adducta; nam multum interest, an Episcopi, & alii beneficiarii in vita disponant de fructibus beneficii, an verò voluntatem suam in tempore mortis conferant. In primo casu valida est dispositio, quia sibi detrahit quod donat: at in secundo dispositio non valet, quia non sibi, sed Ecclesie, quæ in ea bona succedit, detrimentum infert. Nec ratio abrogationis legis Canonicæ huic casui adaptari potest, quia ut rectè docet Boëtius Epon. in præsentis, num. 3. regula illa ad eos pertinet, qui bona propria perfectè, & absolute habent, ut contingit in bonis patrimonialibus clericorum, non verò in bonis intuitu Ecclesie acquisitis. Nec obstat augmentum difficultatis, nam retentâ supra traditâ sententiâ, videlicet Alexandrum in præsentis agere de donationibus inter vivos, non refragatur taxatio illa, moderate, & elemosyna causâ donat: nam omisso Molinâ lib. 1. de primog. cap. 10. num. 40. qui textum hunc accipit de bonis Ecclesie, non verò de rebus ejus intuitu acquisitis, omisâ eadem sententiâ Navarri de redditibus quest. 1. monit. 81. quæ sequitur Pater Molina de justitia tract. 2. diffinit. 148. numero 6. Solorzanus tom. 2. lib. 3. cap. 10. num. 130. dum non admittit argumentum à contrario sensu, in præsentis textu dicendum est, clericis in ægritudine constitutis tantum modicas permitti donationes; quia aliæ censentur factæ in fraudem prohibitionis canonice, de non disponendo per viam testamenti de hujusmodi rebus, argumento legis filia 59. ff. solut. matrim. cap. 2. de renunc. in 6. l. si filia 5. ff. de divortii; ideoque perinde haberi debent tales immoderate donationes, ac si factæ fuissent in testamento, cap. de his, de sepulturis: docent Covar. hic, num. 1. Sarmiento 4. p. de reddit. q. 14. numero 6. Barbosa diç. alleg. 114. num. 6. si enim immodicæ donationes clericis de vita periclitantibus permitterentur, facilè de omnibus rebus etiam testamento non condito disponerent in fraudem prædictæ prohibitionis; quæ fraudis suspicio idem jus extorquet in donatione causâ mortis, ac in legatis observatur, argumento textus in cap. sua, de procurat. cap. constitutus, de concess. præbend.